

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อสำรวจและประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนา (2) เสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรม (3) จัดทำโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะเป็นการสำรวจ สัมภาษณ์ ประชุมระดมสมองจากกลุ่มสนทนากลุ่ม และการประเมิน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมที่ประกอบด้วยองค์ประกอบในการประเมิน 3 ด้าน คือ 1) ด้านศักยภาพทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการ โดยพื้นที่ศึกษาจะเป็นการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนาใน 2 เส้นทาง คือ เส้นทางชื่นชมศิลปะสถาปัตยกรรมล้านนา ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง และเส้นทางศิลปะสถาปัตยกรรมล้านนา-ล้านช้าง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่ น่าน และพะเยา

ผลการศึกษาวิจัยสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในพื้นที่อารยธรรมล้านนา เมื่อพิจารณาจากศักยภาพของปัจจัยทั้ง 3 ด้าน พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในพื้นที่อารยธรรมล้านนาอยู่ในระดับดี แต่ยังคงต้องมีการพัฒนาความพร้อมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมให้สูงขึ้น โดยเฉพาะความพร้อมในด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรม เพื่อยกระดับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอารยธรรมล้านนา โดยจำแนกออกเป็น 5 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี ปานกลาง และต่ำ โดยแต่ละแหล่งที่ได้รับการประเมินพบว่ามีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน การเสนอแนะแนวทางจึงมีความแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาข้างต้นทำให้สามารถจัดทำโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนา โดยได้มีการจัดประชุมเพื่อนำเสนอแนวคิดคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมล้านนา แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวให้กับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่แต่ละจังหวัด และสร้างกระบวนการเพื่อพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน ซึ่งในการประชุมได้พัฒนาโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมล้านนาใน 2 ลักษณะ คือ 1) การพัฒนาโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมล้านนาตามยุคสมัยของรูปแบบสถาปัตยกรรม และ 2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนารายจังหวัด

Abstract

This research aimed to (1) explore and evaluate the cultural tourism situation to learn about the architectural values study in Lanna Civilization Route, (2) propose guidelines to promote and develop cultural tourism on the tourist path of the architectural values study (3) develop a cultural tourism programs of the architectural values study in Lanna Civilization Route. The tools used in the study were surveys, interviews, brainstorming, and group discussions. The data were analyzed by the architectural tourism evaluation which consists of three components: 1) physical potential of the tourism attractions 2) tourism capacity potential and 3) the management potential. The studied area were two architectural values study routes in Lanna Civilization Route. The routes were; Lanna architectural art route in Chiang Rai, Chiang Mai, Lamphun and Lampang provinces and Lanna-Lanchang architectural art route in Phrae, Nan and Payao provinces.

Considering the potential of the three factors, the research found that the cultural tourism situation to learn about the architectural values study in Lanna Civilization Route, was in Good level. However, there was a need to develop the readiness to promote and develop cultural tourism on the tourism routes. Especially, the readiness in tourism capacity potential and the management potential. Therefore, this study provided guidelines to promote and develop the cultural tourism on the tourism routes to enhance the cultural tourism in Lanna Civilization Route. The evaluation was classified into 5 levels; those were excellent, very good, good, moderate and low. Each of the routes was evaluated and found different strengths and weaknesses, also suggestions for improvement were different, too.

From the above results, it was possible to develop programs of architectural values study routes in Lanna Civilization Route. A conference was held to present the concept, the value of Lanna architecture, the development of architectural values on tourism attractions, and tourism programs to those who got involved in each province. In addition, to create a process which helps developing tourism programs together with the community. The conclusion from the conference were shown in 2 tourism programs in architectural values study routes in Lanna Civilization Route, those were; 1) the development of the cultural tourism on the tourism routes to enhance the cultural tourism in Lanna Civilization Route, according to the era of architecture, 2) the development of the cultural tourism on the tourism routes to enhance the cultural tourism in Lanna Civilization Route, according to the provincial routes.